

Historie trigonometrického bodu Kelčský Javorník

Trigonometrický bod Kelčský Javorník byl zřízen v roce 1821 jako součást trigonometrické sítě I. řádu vybudované na území bývalé rakouské monarchie. Body této sítě byly stabilizovány převážně na vyvýšených místech krajiny tak, aby byly sousedící body vzájemně viditelné a bylo na nich možné provádět přesná geodetická měření vodorovných a svislých úhlů – tzv. triangulaci. Na základě triangulace bylo možné určit přesné geodetické souřadnice a výšky příslušných trigonometrických bodů, které se staly výchozím geodetickým základem pro další navazující geodetická měření. Kelčský Javorník byl poprvé geodeticky zaměřen v rámci Katastrální triangulace prováděné v letech 1821-1840 triangulační kanceláří c.k. generálního štábu za účelem mapování Stablního katastru, což byl soubor údajů o veškerém půdním fondu v Rakouském císařství pořízený za účelem stanovování pozemkové daně. Právním základem Stablního katastru byl patent císaře Františka I. ze dne 23. prosince 1817, který stanovil, že práce spojené s jeho vyhotovením budou probíhat postupně v jednotlivých korunních zemích monarchie.



Ukázka mapy Stablního katastru – obec Rajnochovice



Ukázka mapy Stablního katastru – obec Osíčko

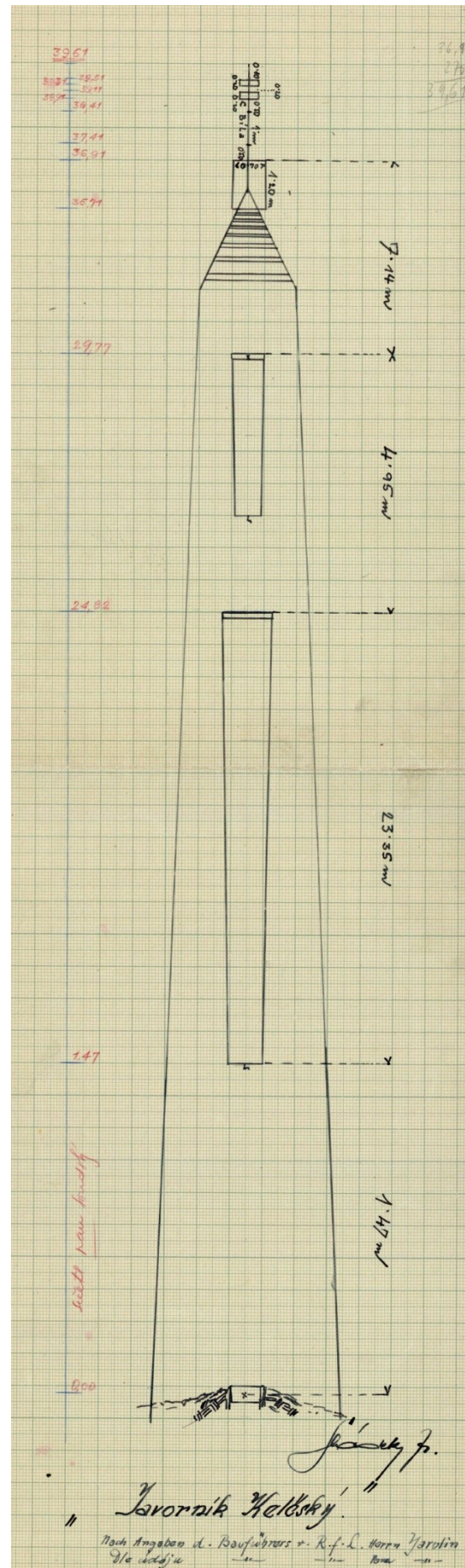
Následně byl Kelčský Javorník zaměřen v roce 1875 při Vojenské triangulaci prováděné v letech 1862-1898 Vojenským zeměpisným ústavem ve Vídni v rámci mezinárodní iniciativy - Středoevropského stupňového měření, jejímž účelem bylo přesné určení tvaru a rozměru zemského tělesa. Tehdy bylo nad bodem vystavěno pro observaci 8,39 m vysoké přístrojové stanoviště.

Po vzniku Československa byla na jeho území budována Jednotná trigonometrická síť katastrální (JTSK), jejímž zřízením a zaměřením byla pověřena triangulační kancelář ministerstva financí pod vedením Ing. Křováka. Tehdy byl Kelčský Javorník znovu zaměřen v letech 1921-1922. Nad bodem byl k tomuto účelu vystavěn 12 m vysoký dřevěný pilíř. Stav JTSK z roku 1936 ukazuje obrázek níže.

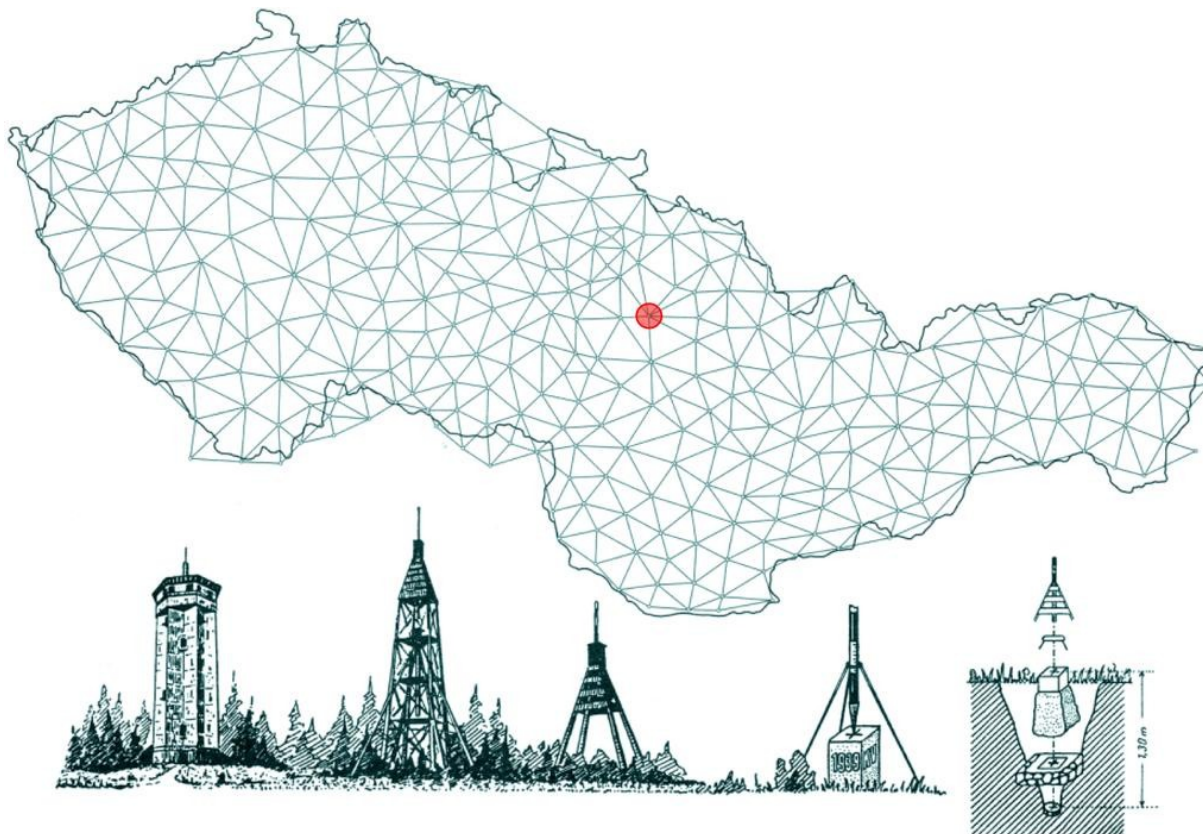
V roce 1942 bylo na trigonometrickém bodě provedeno měření v rámci Moravské hlavní trigonometrické sítě, a to z dřevěné observační věže vysoké 39,6 m (viz obrázek vpravo), ve které byl ve výšce 25 m umístěn pozorovací stůl. Tehdy byla trigonometricky určena výška bodu 864,66 metrů nad mořem, která je platná dodnes. Observační věž časem zchátrala a došlo k jejímu zhroucení. Byla odstraněna v roce 1956 s dochovanou informací, že odstranění trosk trvalo 3 dny a těžké klády musely být z prostoru bodu staženy koňmi.

Po kompletním zaměření celé JTSK, které probíhalo v letech 1920-1957, byly stanoveny definitivní souřadnice všech bodů této sítě v Souřadnicovém systému Jednotné trigonometrické sítě katastrální (S-JTSK). Tento systém definovaný v rovině tzv. Křovákova zobrazení je v České Republice závazný dodnes. Současný název trigonometrické sítě je Česká státní trigonometrická síť (ČSTS).

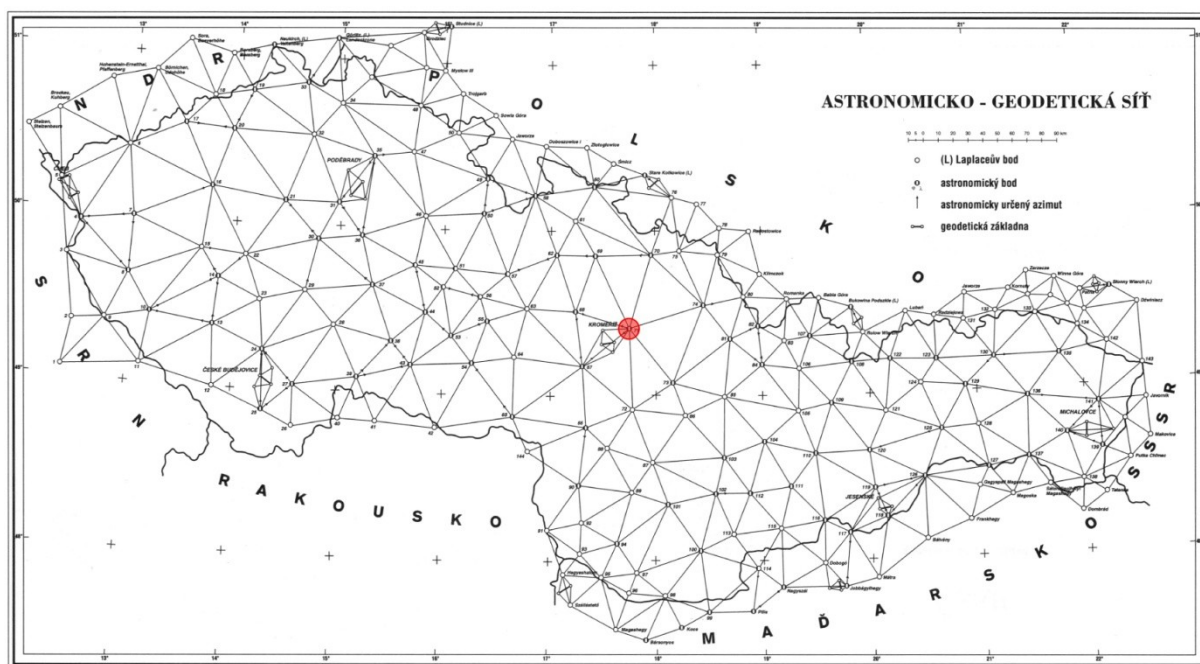
Kelčský Javorník byl současně zahrnut do Astronomicko-geodetické sítě (AGS), která byla na území Československa budována a zaměřována s nejvyšší dosažitelnou přesností v několika etapách postupně od roku 1931 a podle nejnovějších vědeckých poznatků. Kelčský Javorník byl zvolen



astronomickým bodem, tedy bodem, na kterém byly určeny astronomické souřadnice a astronomické azimuty na okolní body (byly určovány geodeticko-astronomickým měřením na Polárku resp. na Slunce). V rámci mezinárodního vyrovnání AGS byly souřadnice Kelčského Javorníku určeny v Souřadnicovém systému 1942 (S-42/83), který je dodnes nejpřesnějším geodetickým referenčním systémem na území ČR, který byl definován pouze na základě terestrických (pozemních) měření.

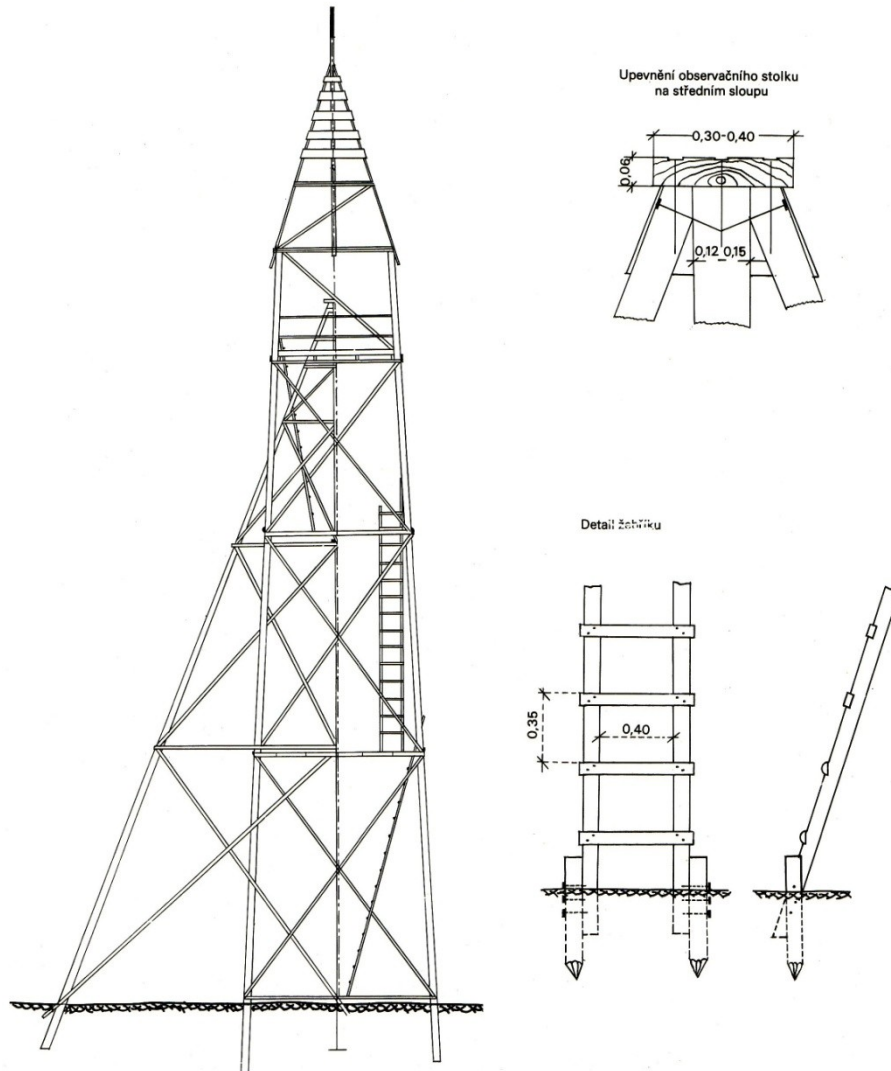


Jednotná trigonometrická síť katastrální I. řádu na území Československa – stav z roku 1936, Kelčský Javorník vyznačen červeně



Astronomicko geodetická síť z roku 1984, Kelčský Javorník vyznačen červeně

Z Kelčského Javorníku bylo v rámci uvedených geodetických činností měřeno na okolní body Hůrky, Lysá hora, Čemerka, Chmelová, Lopeník, Brdo, Kosíř a Slunečná. Přestože byly pro klasická optická měření stavěny nad bodem měřické dřevěné věže (viz obr. níže) pro postavení měřického stroje ve větší výšce, neobešly se většinou měřické práce bez potřeby vykácení průseků ve směrech observe.



Schema konstrukce dřevěných měřických věží

Trigonometrický bod (3510) 26 Kelčský Javorník je bodem Základního bodového pole a patří mezi významné body geodetických základů České republiky. Ochrana bodu je zajištěna zákonem č. 200/94 Sb. o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením v platném znění. Kolem bodu je od roku 1974 zřízeno chráněné území geodetického bodu vymezené poloměrem 150 m ze středu bodu. Správcem bodu je Zeměměřický úřad, který provádí správu geodetických základů České republiky dle zákona č. 359/1992 Sb. o zeměměřických a katastrálních orgánech v platném znění.